

УДК 332.14:330.837:352/354
JEL H70, R58

С. Д. Щеглюк

кандидат економічних наук, старший науковий співробітник,
старший науковий співробітник відділу просторового
розвитку ДУ «Інститут регіональних досліджень
ім. М. І. Долішнього НАН України», м. Львів
e-mail: lyana.happy@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-0820-5222>

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОСТОРОВОГО ПЛАНУВАННЯ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Визначено зміст поняття «просторове планування», проблеми його законодавчого закріплення у вітчизняному правовому полі, застосування в практичній планувальній діяльності. Систематизовано та розкрито зміст низки понять, які є близькими за змістом до «просторового планування» та затверджені у вітчизняних законодавчо-правових актах, використовуються в наукових дослідженнях: «містобудівна діяльність», «планування територіального розвитку», «просторове планування» тощо. Розкрито положення законодавчого супроводу містобудівного планування на місцевому рівні для об'єднаних територіальних громад (ОТГ). Оцінено рівень забезпеченості містобудівними документами місцевого рівня ОТГ, а також проаналізовано перспективні документи просторового планування, що містяться у законопроекті № 6403. Обґрунтовано тісний взаємозв'язок містобудівної документації та стратегічного планування на місцевому рівні, що відображено у нормативно-правових документах, виявлено слабкість інституційного забезпечення механізму їх реалізації та обмеженість функцій містобудівного моніторингу. Доведено необхідність синхронізації законодавчих змін на різних рівнях впровадження містобудівної діяльності, оскільки взаємне узгодження та прийняття ефективних управлінських рішень може призвести до стимулювання раціонального просторового розвитку, а відтак і до посилення ефективності реформи місцевого самоврядування. Запропоновано покращити інституційне забезпечення просторового планування місцевого рівня шляхом залучення до практики розроблення документів громадських експертних рад і створення у складі виконавчого комітету ради ОТГ органу з питань містобудування та архітектури.

Ключові слова: просторове планування, стратегічне планування, містобудівна діяльність, схема планування території ОТГ, генеральний план, Державні будівельні норми (ДБН).

Shcheglyuk S. INSTITUTIONAL SUPPORT FOR SPATIAL PLANNING OF THE AMALGAMATED TERRITORIAL COMMUNITIES

The paper defines the nature of “spatial planning”, the problems of its legal definition in the domestic legal field and supplication in practical planning activity. The range of concepts close by nature to “spatial planning” that are approved by national regulative documents and sued in scientific research are outlined and systematized, including: «urban planning activity», «planning of territorial development», «spatial planning», etc. The provisions of legal maintenance of urban planning at local level for consolidated territorial communities (CTCs) are explained. The level of provision of the CTCs of local level with urban planning documentation is assessed and perspective documents of spatial planning provided by the Law №6403 are analyzed. The paper proves the close connection between urban planning documentation and strategic planning at local level displayed in regulative documents and reveals the weak institutional maintenance of their realization mechanism and limited urban planning monitoring functions. The paper emphasizes the need for synchronization of legal changes at various levels of implementation of urban planning activity as far as mutual alignment and making of efficient management decisions can lead to stimulation of rational spatial development and further to more efficient local self-governance reform. The paper argues that the CTCs' territorial planning schemes elaborated by territorial communities are not the documents of local laval, but rather of the regional one. They are poorly adjusted to other regulative documents of urban planning and land management, therefore there is the need for unification and final approval of the new list of integrated spatial planning documents at local level, modernization of spatial planning instruments at local level, standardization of approaches to their development and implementation based on the standards of similar documents in the practice of spatial planning in the EU countries. Improvement of institutional maintenance of spatial planning at local level through attraction of civil expert councils to the practice of documents elaboration and creation of an authority on urban planning and architecture in the structure of CTC council executive committee are suggested.

Keywords: spatial planning, strategic planning, urban planning documentation, scheme of planning of the CTC's territory, master plan, State building regulations (SBR).

Постановка проблеми. Одним з аспектів секторальної децентралізації, що визначає майбутнє економічне зростання та прогнозування сталого розвитку територіальних громад, є просторове планування (або містобудівна діяльність). Просторова децентралізація передбачає зміни у місцевому

плануванні з урахуванням географічних, демографічних, економічних, архітектурних, землевпорядних показників і застосовується у визначеннях і формулюваннях цільових програм реформ, деконцентрації промислових й житлових комплексів у населених пунктах, великих містах

шляхом сприяння створення регіональних і локальних полюсів розвитку [1, с. 20]. Метою передачі повноважень з просторового планування на базовий рівень є раціональна просторова організація розселення населення та господарської діяльності в умовах сталого та інклюзивного розвитку, вирішення питань забудови території та посилення відповідальності суб'єктів містобудівної діяльності за прийнятті рішення, врахування результатів стратегічного екологічного оцінювання під час планування та реалізації містобудівного планування, покращення якості адміністративних послуг з містобудування населенню.

Враховуючи необхідність забезпечення новостворених об'єднаних територіальних громад якісною та своєчасно розробленою документацією з просторового планування, слід оцінити його сучасне інституційне забезпечення, оскільки це дасть змогу мінімізувати земельні, будівельні конфлікти та сприятиме залученню інвестиційних проектів, досягненню стратегічних цілей та покращенню рівня якості життя населення.

Аналіз останніх досліджень. Питання просторового планування на місцевому рівні, а саме на рівні об'єднаних територіальних громад (ОТГ) розглядаються у працях як вітчизняних, так і зарубіжних учених, практиків, державних службовців, представників органів місцевого самоврядування. Слід відзначити роботи Ю. М. Білокопя, О. С. Дороша, Ш. І. Ібатулліна, А. М. Третяка, Л. Дейнеко, І. Романюка [1], Г. Васильченко, І. Парасюка, Н. Єременко [2], А. Ткачука [3], О. Ущиповської [4], І. Сторонянської, А. Максименко [5], Л. В. Хомич, Д. Чижевського, А. Якимчука [6] та ін. Розкриваючи окремі аспекти просторового планування, згадані вчені фокусували увагу на проблемних аспектах просторового планування певних етапів впровадження реформи місцевого самоврядування, що потребує на сучасному етапі оцінки їхніх рекомендацій, певної актуалізації інституційного забезпечення подальшого розвитку секторальної децентралізації з метою недопущення недоліків та усунення наявних правових колізій та інституційних суперечностей.

Метою статті є оцінювання сучасного стану інституційного забезпечення просторового планування на місцевому рівні, зокрема на рівні ОТГ, обґрунтування напрямів вирішення наявних проблем для раціоналізації управлінських рішень та оптимізації видатків місцевих бюджетів, синхронізації стратегічного і просторового планування.

Основні результати дослідження. Просторове планування є інструментом регулювання, планування, ревіталізації забудови та іншого використання територій різного ієрархічного рівня. З появою у 2015 р. в Україні нових територіальних одиниць базового рівня – об'єднаних територіальних громад – виникла потреба у забезпеченні їх якісного функціонування. Термін «просторове планування» вперше у вітчизняному законодавстві було вжито у проекті закону України «Про внесення змін до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»

(№ 6403 від 21.04.2017 р., очікується наступний етап його проходження). Натомість на практиці в Україні більш поширене визначення «містобудівне планування», яке здійснюється на кількох адміністративних рівнях: державному, регіональному, місцевому. Правове поле містобудівної діяльності, на думку експертів, складається майже зі 100 законодавчих актів, серед яких: Конституція України, кодекси, закони, постанови Верховної Ради та Кабінету Міністрів, зареєстровані в Міністерстві юстиції накази центральних органів виконавчої влади [7, с. 13-14] тощо. У зв'язку з продовженням реформи децентралізації на базовому рівні компетенцій органів місцевого самоврядування постійно впроваджуються законодавчі інновації. Як зазначають експерти, для повноцінного функціонування місцевого самоврядування в ОТГ необхідно вирішити також два пов'язаних між собою питання: передачі органам місцевого самоврядування належного обсягу повноважень у сфері управління земельними ресурсами, а також розширення повноважень у сфері просторового планування територій.

Тільки за умови вирішення цих завдань місцеве самоврядування в контексті децентралізації влади стане дійсно сучасним місцевим самоврядуванням. Щодо управління земельними ресурсами, то до початку 2019 р. Держгеокадастр передав землі державної власності за межами населених пунктів у комунальну власність об'єднаних територіальних громад [8]. Інституційне забезпечення просторового планування розглядається нами як система законодавчого та нормативно-правового супроводу здійснення реформування містобудівної діяльності та переходу її до просторового планування територій на місцевому рівні – ОТГ.

Низка законів України («Про місцеве самоврядування в Україні», «Про благоустрій населених пунктів», «Про регулювання містобудівної діяльності», «Про основи містобудування») обмежували повноваження органів місцевого самоврядування щодо благоустрою винятково межами населеного пункту. На сьогодні зроблено кілька спроб розширити повноваження територіальних громад у сфері планування та забудови територій громади. Це, зокрема, передбачено у проектах Законів України: «Про внесення змін до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» № 4390 (щодо розширення видів містобудівної документації на місцевому рівні); «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо поширення повноважень органів місцевого самоврядування територіальних громад на всю територію відповідної сільської, селищної, міської територіальної громади» № 5253; «Про внесення змін до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» № 6403, які так і не отримали підтримки вітчизняного парламенту. У змісті згаданого законопроекту № 6403 передбачені такі концептуальні положення: запровадження нових термінів – «просторове планування», «містобудівні потреби», «спільні інтереси» тощо; зміна поняття «містобудівна документація» поняттям «документація з просторового планування»; запровадження таких

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

видів документації, як «план об'єднаної територіальної громади», «проект забудови територій» тощо; розроблення і впровадження правил забудови, графічну частину яких має складати план зонування території, розроблення схем планування територій на регіональному рівні, а також інші положення з питань планування територій [9].

Водночас просторове планування пропонується розглядати як сукупність дій органів місцевого самоврядування та виконавчої влади щодо визначення територій для розселення, місць застосування праці, відпочинку та оздоровлення, інженерно-транспортної інфраструктури, інших об'єктів шляхом розроблення, затвердження документації з просторового планування та дотримання її рішень [4, с. 71].

У фаховій літературі поряд з поняттям «просторове планування» часто вживають поняття «територіальне планування», «планування територій», «просторово-територіальне планування», «регіональне планування», що призводить до термінологічної невпорядкованості та підміни понять. Так, окремі фахівці у сфері просторового планування вважають просторове і територіальне планування тотожними поняттями, тоді як інші вважають, що просторове планування більше тяжіє до стратегічного планування. Зміст, законодавча фіксація та практичне використання зазначених понять у вітчизняній і зарубіжній практиці наведені у табл. 1.

Таблиця 1

Поняттєво-термінологічне впорядкування тотожних понять до «просторового планування»

Поняття	Зміст	Законодавче закріплення	Практичне застосування
Просторове планування	Сукупність дій органів місцевого самоврядування та виконавчої влади щодо визначення територій для розселення, місць застосування праці, відпочинку та оздоровлення, інженерно-транспортної інфраструктури, інших об'єктів шляхом розроблення, затвердження документації з просторового планування та дотримання її рішень.	Проект Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» (№ 6403, 2017 р.)	Не впроваджено. Передбачено планувальні документи: план ОТГ, генеральний план населеного пункту, детальний план території
Планування розвитку території громади	Запровадження ефективних механізмів участі громадськості у виробленні органами місцевого самоврядування важливих управлінських рішень, зокрема з питань визначення стратегії розвитку територіальної громади, затвердження статутів територіальних громад, проектів містобудівної документації (генеральних планів розвитку міст, селищ, сіл тощо) з метою удосконалення системи планування території громад, вирішення питання забезпечення новостворених громад схемами планування території та генеральними планами	Концепція реформування самоврядування та територіальної організації влади в Україні (2014 р.)	9 ОТГ мають розроблені схеми планування території ОТГ
Містобудівна діяльність	Цілеспрямована діяльність державних органів, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій, громадян, об'єднань громадян по створенню та підтриманню повноцінного життєвого середовища, яка включає прогнозування розвитку населених пунктів і територій, планування, забудову та інше використання територій, проектування, будівництво об'єктів містобудування, спорудження інших об'єктів, реконструкцію історичних населених пунктів при збереженні традиційного характеру середовища, реставрацію та реабілітацію об'єктів культурної спадщини, створення інженерної та транспортної інфраструктури	Закон України «Про основи містобудування» (1992 р.)	На місцевому рівні розробляються: генеральні плани населених пунктів, плани зонування територій та детальні плани територій. Відбувається актуалізація наявної та розроблення нової містобудівної документації
Планування території	Розроблення та впровадження в практичну діяльність ОТГ документації з просторового планування	ДБН Б.1.1-21:2017 «Склад та зміст схеми планування території, на якій реалізуються повноваження сільських, селищних, міських рад» (2018 р.)	Схеми планування території, на якій реалізуються повноваження сільських, селищних, міських рад
Планування і забудова територій	Діяльність державних органів, органів місцевого самоврядування, юридичних та фізичних осіб, яка передбачає: 1) прогнозування розвитку території; 2) забезпечення раціонального розселення і визначення напрямів сталого розвитку територій; 3) обґрунтування розподілу земель за цільовим призначенням; 4) взаємоузгодження державних, громадських та приватних інтересів під час планування і забудови територій та ін.	Закон України «Про регулювання містобудівної діяльності» (2011 р.)	Містобудівна документація, містобудівний кадастр, контроль у сфері містобудування
Просторове/ регіональне планування	Діяльність, яка впливає на територіальну структуру для управління територіальним розвитком і здійснення координації секторальних (галузевих) політик з метою недопущення зіткнення їх інтересів	Керівні принципи сталого просторового розвитку Європейського континенту, Європейська хартія просторового планування (Торремоліноська Хартія, 1983 р.)	Стратегії просторового розвитку, майстер-плани міст тощо

Складено автором за [9-13].

Наведене у табл. 1 дає нам підстави стверджувати про невпорядкованість, неузгодженість законодавчого забезпечення просторового планування в Україні на місцевому рівні, що свідчить про несистемність законодавчих ініціатив і незавершеність процесу реформування територіальної організації влади та адміністративно-територіальної реформи.

Модернізація просторового планування розпочалась одночасно з процесом децентралізації у 2014 р. і прийняттям Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Відповідно до положень цієї Концепції основними повноваженнями органів місцевого самоврядування базового рівня є забезпечення: планування розвитку території громади; місцевого економічного розвитку (залучення інвестицій, розвиток підприємництва); територіальної доступності отримання послуг на території громади, де проживає особа тощо. Розпорядженням Кабінету Міністрів України № 333-р від 01.04.2014 р. було поставлено завдання протягом 2015-2017 рр. забезпечити всі ОТГ схемами планування та генеральними планами населених пунктів. Передбачалося запровадити ефективні механізми участі громадськості у виробленні органами місцевого самоврядування важливих управлінських рішень щодо питань визначення стратегії розвитку територіальної громади, розроблення нових та оновлення наявних містобудівних документів, усунення корумпованої складової під час забудови територій, що призведе до підвищення ефективності використання ендегенних ресурсів, покращення інвестиційної привабливості територій, зниження соціальної напруги, залагодження низки земельних конфліктів тощо.

Однак станом на червень 2019 р. таке завдання виконано не повністю через низку інституційних проблем і тривалість процесу утворення нових ОТГ. Повільні темпи здійснення реформи, політичний саботаж регіональних еліт, зволікання з реформуванням адміністративно-територіального устрою держави, брак кадрового ресурсу в органах місцевого самоврядування спричинили низку негативних наслідків, вирішення яких дасть змогу подолати системні ризики реформи децентралізації.

Одночасно з прийняттям Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 05.02.2015 р. [14] у чинному земельному, містобудівному законодавстві виникли правові колізії і прогалини щодо планування територій і використання земель як у межах, так і за межами територіальних громад. Це потребувало усунення і подолання шляхом приведення у відповідність до Конституції України законодавства з децентралізації влади у сфері регулювання земельних відносин, планування й використання земель, а також узгодження його з нормами Земельного Кодексу України та іншими законодавчими актами з питань правових форм планування територій і використання земель в Україні [4, с. 68].

Вирішення зазначених колізій можливе з прийняттям Закону України «Про адміністративно-територіальний устрій». Наступним кроком

урегулювання повноважень містобудування на місцевому рівні стало прийняття 2015 р. Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень у сфері архітектурно-будівельного контролю та удосконалення містобудівного законодавства» [15], яким запроваджено реформи в системі державного архітектурно-будівельного контролю, посилено роль органів місцевого самоврядування щодо комплексного розвитку територій в інтересах територіальних громад, що сприятиме усуненню корупції у цій сфері. Завданням децентралізації у сфері містобудування є не лише запровадження сучасного просторового планування на місцевому рівні, а й усунення конфліктів, які призводять до порушення норм забудови території населених пунктів, нерациональної забудови міст і сіл, унеможливають впровадження інфраструктурних проектів.

Власне, через тривалу неврегульованість правових норм передачі земельних ресурсів, укомплектування містобудівної діяльності та вирішення умов формування й планування у межах і за межами населених пунктів ОТГ не мали змоги до 2019 р. повноцінно планувати господарську діяльність на території та розпоряджатися власними земельними ресурсами.

Реформування дозвільної системи будівництва, яка тісно пов'язана з містобудівним плануванням, було розпочато з прийняттям у 2017 р. Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення містобудівної діяльності» [16], яким заплановано привести наявну дозвільну систему до європейських стандартів. Щодо містобудівних документів, то у чинному Законі України «Про регулювання містобудівної діяльності» закріплено трирівневу систему містобудівної документації:

- 1) на державному рівні – Генеральна схема планування території України та схеми окремих частин території України;
- 2) на регіональному рівні – схеми планування територій областей, а також районів та їх окремих частин;
- 3) на місцевому рівні – генеральні плани населених пунктів, плани зонування територій та детальні плани територій [17].

Містобудівна документація – це законодавчо затвержені текстові та графічні матеріали, якими регулюється планування, забудова та використання територій. Розкриємо особливості містобудівної документації на місцевому рівні. Отже, генеральний план – це містобудівна документація, що визначає принципи вирішення розвитку, планування, забудови та іншого використання території населеного пункту [17]. Строк дії генерального плану населеного пункту не обмежується, а зміни до нього можуть вноситися не частіше, ніж один раз на п'ять років вимірюваних від моменту прийняття, а саме органом місцевого самоврядування, який його затверджував. У разі потреби можливе дострокове внесення змін за результатами містобудівного моніторингу. На підставі затвердженого генерального плану населеного пункту або у його складі розробляються план зонування території та план земельно-господарського устрою. Також генеральні плани міст

СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ СУЧАСНОГО ПЕРІОДУ УКРАЇНИ

підлягають експертизі містобудівної документації. Для уточнення генеральних планів на місцевому рівні слід надати органам місцевого самоврядування фахову підтримку та повне інституційне забезпечення планувальним роботам, враховуючи актуальні зміни та доповнення до чинного законодавства.

План зонування території (зонінг) – містобудівна документація, що визначає умови та обмеження використання території для містобудівних потреб у межах визначених зон [17]. Результатом зонування території (зонінгу) є схема зонування, на якій відображені межі та кодові позначки територіальних зон, а також містобудівний регламент кожної зони, який включає перелік переважних, допустимих і супутніх видів дозволеного використання земельних ділянок, граничні параметри об'єктів дозволеного нового будівництва та реконструкції [7, с. 42]. Складовою зонінгу є план земельно-господарського устрою, який містить розподіл земельних ділянок за всіма видами власності та користування із зазначенням їх цільового призначення і меж зон особливого режиму використання земель. У цьому плані передбачаються заходи з рекультивациі порушених земель через введення їх у господарську діяльність.

Детальний план території у межах населеного пункту уточнює положення його генерального плану та визначає планувальну організацію, функціональне призначення, просторову композицію, параметри забудови та ландшафтної організації частини території (її структурно-планувального елемента), призначеної для комплексної забудови. Детальний план території за межами населеного пункту розробляється відповідно до схеми планування території (частини території) району або області, враховуючи державні і регіональні інтереси. Об'єктом такого детального плану може бути територія з певним функціональним використанням (виробнича, рекреаційна, садового товариства) або окрема земельна ділянка для розміщення об'єкта будівництва. Елементом детального плану території є також детальне розроблення транспортної схеми, зокрема руху легкового, вантажного, громадського транспорту, організація пішохідного руху до головних зупинок громадського транспорту. Одним з головних результатів детального плану території є проект містобудівних умов та обмежень, які після затвердження детального плану видаються забудовникам для початку проектних робіт.

Отже, положення наведених містобудівних документів засвідчують, що містобудівна діяльність тісно пов'язана із землепорядною (а також будівельною), натомість при просторовому плануванні, як засвідчує зарубіжний досвід [18, с. 79], передбачена уніфікована за функціями та диференційована за різними ієрархічними рівнями документація.

Затвердження оновленої містобудівної документації на місцевому рівні здійснюється згідно із ст. 17, 18 та 19 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності». Поки питання планування території ОТГ не повністю врегульовано законом, то розроблені схеми планування території ОТГ підлягають під положення планування територій на регіональному рівні (ст. 13-14 ЗУ «Про регулювання

містобудівельної діяльності»), а не на місцевому рівні, як передбачено законопроектом № 6403 та визначено у ДБН Б.1.1-21:2017 «Склад та зміст схеми планування території, на якій реалізуються повноваження сільських, селищних, міських рад» (2018 р.). Розроблення схем планування території ОТГ за чинним законодавством ініціюється за рішенням районних державних адміністрацій, які мають конфлікт інтересів з ОТГ, що підтверджують дослідження експертів і практика саботування внесення змін до перспективних планів. Перелік містобудівних документів місцевого рівня та належних землепорядних документів відповідно до чинного законодавства, практики реалізації схеми планування території за положеннями Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, положень законопроекту № 6403 наведено на рис. 2.

У разі прийняття положень законопроекту № 6403 передбачається забезпечення ОТГ єдиною документацією з просторового планування – планом об'єднаної територіальної громади, що забезпечить здешевлення й прискорення процесу актуалізації та розроблення планувальних документів, адже за наявності єдиного документу для ОТГ не потрібно буде створювати нові генеральні плани населених пунктів. Водночас положеннями законопроекту передбачається, що після затвердження плану ОТГ для відведення земельних ділянок і залучення інвестицій необхідний буде лише детальний план території, що суттєво скорочує терміни та вартість розроблення містобудівної документації [19]. Також передбачено розширення повноважень об'єднаних громад щодо регулювання забудови території і створення механізму врахування громадських інтересів під час розроблення й затвердження документації просторового планування. Чим зумовлений вітчизняний перехід на просторове планування територій, окрім імплементації європейської практики просторового планування у вітчизняні реалії? Доведено, що необхідність унормування питань щодо підвищення якості документації з просторового планування території та впровадження нового просторового планування дасть змогу: працювати з інвесторами, надаючи повну і достовірну інформацію про можливості для розміщення об'єктів; збільшити прибутки ОТГ від надходжень за об'єкти нерухомості, плати за землю, пайових внесків при розбудові інфраструктури; налагодити системну роботу із земельним податком, ПДФО тощо; реалізувати стратегічні цілі розвитку через ефективне використання простору; оптимально поєднати особливості місцевості та екологічного ландшафту; оперативно приймати рішення щодо забезпечення життєдіяльності громади у будь-якій сфері; забезпечити збалансоване використання ресурсів ОТГ та перейти до інтегрованого просторового планування. Перші практики інтегрованого просторового планування в Україні стали можливими для 30 ОТГ завдяки діяльності школи CANactaion.

Серед проблем, які існували у планувальній діяльності ОТГ та вирішувалися поступово на

Рис. 2. Види містобудівної та земельпорядної документація місцевого рівня

Розробка автора.

законодавчому рівні протягом 2018-2019 рр., були такі: практичне забезпечення встановлення меж ОТГ після передачі земель сільськогосподарського призначення державної власності за межами населених пунктів, що входять до ОТГ, у комунальну власність громад і поширення на всю територію місцевого самоврядування, розроблення й оновлення містобудівних документів для ОТГ, забезпечення доступності до містобудівних документів, невідповідність і невизначеність щодо положень ДБН тощо. Зараз потрібна належна інвентаризація отриманих земель, надання новоствореними радами ОТГ інформації про земельні та інші природні ресурси на території для здійснення просторового планування, залучення інвестицій в освоєння земельних ділянок, забезпечення резервування земель для розвитку малого і середнього бізнесу, розроблення планувальної документації всієї території об'єднаної громади, узгодження питання відчуження земельних ділянок комунальної власності у приватну власність, захист права на землю громадян, юридичних осіб, територіальної громади тощо.

Зазначимо, що наявні документи просторового планування мають узгоджуватися також із стратегічними та програмними документами не у декларативний спосіб, а шляхом розроблення механізму узгодження та синхронізації основних

положень. Законодавче забезпечення процесу модернізації просторового планування ОТГ, міст, районів і регіонів, узгодження його зі стратегічним плануванням та прогнозуванням також формують: Закон України «Про засади державної регіональної політики» (2015 р.); Державна стратегія регіонального розвитку України на період до 2020 року (ДСРР-2020); Бюджетний кодекс України – ст. 24-1, які регулюють питання фінансування регіонального розвитку за рахунок коштів Державного фонду регіонального розвитку. Так, постановою Кабміну від 12.12.2017 р. введено окремий додаток 4 [20], який містить перелік індикаторів оцінки досягнення цілей Державної стратегії регіонального розвитку. Так, під час оцінювання реалізації цілі 2. «Територіальна соціально-економічна інтеграція і просторовий розвиток», окрім демографічних показників, враховано ще й кількість адміністративно-територіальних одиниць, що мають схеми планування територій (області, м. Київ, райони, міста обласного значення) [20]. Тож існування містобудівної документації стає одним з індикаторів досягнення стратегічних цілей. На нашу думку, кількісний показник не відображає якісної складової документації (її актуальності, доступності та якості розробки). Тому, розробляючи індикатори досягнення

цілей нової ДСРР до 2027 р., слід враховувати кількісні та якісні аспекти просторового планування.

Ускладнює роботи з розроблення й оновлення містобудівної документації те, що не всі населені пункти забезпечені сучасною цифровою картографічною основою. Водночас не набули широкого запровадження для розроблення та оновлення містобудівної документації сучасні геоінформаційні технології та використання даних містобудівного кадастру.

Індикаторами якості містобудівної документації та успішності її реалізації мають бути зростання вартості землі та іншої нерухомості, приріст податкових надходжень, збільшення кількості робочих місць (передусім високотехнологічних), позитивна динаміка міграційних процесів [21]. Хоча на першому етапі формування й розвитку ОТГ достатніми показниками є оновлена та доступна містобудівна документація, впровадження надходження земельного податку, податку на нерухомість та забезпечення органів місцевого самоврядування фахівцями з просторового планування ОТГ. Наказом Мінрегіонбуду затверджено також ДБН Б.1.1-21:2017 «Склад та зміст схеми планування території, на якій реалізуються повноваження сільських, селищних, міських рад». Особливе значення цей документ має для об'єднаних територіальних громад, оскільки регламентує питання розроблення та впровадження в практичну діяльність документації з просторового планування (насамперед схем планування їх території за межами населених пунктів) [12].

Положенням наказу Мінрегіонбуду № 104 від 26.04.2019 р. було затверджено остаточну редакцію нового ДБН Б.2.2.-12:2019 «Планування та забудова територій» [22], який розроблявся Мінрегіоном на заміну скасованого судом наказу Мінрегіонбуду щодо затвердження ДБН Б.2.2-12:2018 (хоча фактично розроблявся на заміну чинного ДБН 360-92). Як пояснює Л. Парцхаладзе, самі положення ДБН не скасовані до жовтня 2019 р. Проте в наказі Мінрегіону № 104 від 26.04.2019 р. про затвердження ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування та забудова територій» йдеться лише про втрату чинності ДБН Б.2.2-12:2018. ДБН 360-92 мали втратити чинність з введенням у дію положень ДБН Б.2.2-12:2018, які так і не набули практичного втілення. оскільки в жовтні вступають у дію положення нового ДБН Б.2.2-12:2019, які в основному зберігають вимоги щодо ліній обмежень забудови в населених пунктах, а також містять нову класифікацію населених пунктів і групування населених пунктів за чисельністю населення [22]. Тоді виникає питання реалізації на практиці положень раніше розроблених генеральних планів і схем зонування території на місцевому рівні, які не є актуальними та не враховують положень нових ДБН.

Отже, планувальні документи на місцевому рівні, розроблені на основі рекомендацій попередніх і вже не чинних ДБН з документами, розробленими з врахуванням нових положень ДБН Б.2.2-12:2018 у межах ОТГ, до яких входять віднедавна і міста обласного значення, поки не узгоджені між собою. Тепер кожен населений пункт зобов'язаний розробити в генеральному плані певний розділ з новими лініями обмеження забудови [23]. Низка змін стосуватиметься

схем планування території ОТГ. А це, відповідно, спричинить додаткові витрати часу та грошей на актуалізацію документів просторового планування територіальних громад, розпорошення ресурсів і може сповільнити темпи соціально-економічного розвитку.

На сьогодні залишається відкритим питання комплексної планомірної організації простору ОТГ з поєднанням розміщення нових об'єктів комерційної, промислової та житлової забудови на їх територіях [6, с. 138]. Адже після завершення у 2018 р. передачі в комунальну власність ОТГ земель поза населеними пунктами важливим подальшим кроком є передача й набуття ними повноцінних повноважень у сфері просторового планування територій. Тільки за умови вирішення цього завдання місцеве самоврядування в контексті децентралізації набуде ваги [8, с. 31]. Виникає питання щодо подальшої передачі земель у власність новостворених громад (переукладання договорів оренди земельних ділянок, укладені раніше з Держгеокадастром), формування належного державного й громадського контролю за використанням земель, встановленням земельного податку (плата за оренду землі тощо), враховуючи особливості кожної ОТГ для забезпечення благоустрою територій і виконання ними соціальних функцій. Адже містобудівна документація, як вже зазначалося, є також основою для формування та реалізації стратегічного планування [2, с. 110] розвитку громади, яка містить низку обмежень і можливостей щодо перспективної забудови території, залучення інвестора й активації підприємницького середовища.

Процес добровільного утворення ОТГ ще триває до 2020 р. Наявні ОТГ розпочали актуалізацію й розроблення нових містобудівних документів місцевого рівня. Регіональні стратегії соціально-економічного розвитку до 2027 р. мають бути розроблені, враховуючи актуальну містобудівну документацію національного, регіонального та місцевих рівнів (тобто ОТГ), до грудня 2019 р. Вважаємо, слід розробити механізми узгодження головних положень містобудівних і стратегічних документів місцевого рівня. На наш погляд, наявна асинхронізація між планувальними та стратегічними документами може призвести до певних неузгоджень, а тому слід передбачити перехідний період для коригування стратегічних та оперативних цілей, завдань та проектів до кінця 2020 р. Зарубіжний досвід просторового планування доводить те, що засоби для реалізації планувальної діяльності повинні бути доступними й призводити до непрямого зв'язку з визначенням необхідних стратегій і політик [24, с. 63].

На думку науковців, проблемою вітчизняного просторового планування є те, що воно законодавчо поділяється на містобудівну та землевпорядну діяльність, а переважна частка планувальних інструментів належить до містобудівної [18, с. 79]. Слід також додати, планування в умовах невизначеності містить певний ступінь ризику і за невірних розрахунків може призвести до втрати сприятливої можливості розвитку. Зниження рівня невизначеності можливе за умов постійного

містобудівного моніторингу та партисипативності, тобто активної участі громадян у прийнятті містобудівних рішень і підвищення рівня фаховості місцевих архітекторів і планувальників.

Після об'єднання всіх територіальних громад об'єктами планування мають бути всі землі і природні ресурси незалежно від форм власності та використання у межах території ОТГ. А тому передача на місцевий рівень ОТГ повноважень державного архітектурно-будівельного контролю є вкрай потрібною, однак передчасною, позаяк більшість органів місцевого самоврядування не мають відповідних фахівців, відсутній доступ до державного реєстру речових прав, який має бути обов'язковим, відсутнє належне програмне забезпечення, унеможливлене через питання імплементації просторового планування у реалізацію стратегічних цілей тощо [25]. Вагомі зміни, що активізували і спростили б забезпечення документацією з просторового планування ОТГ, їх удосконалення та актуалізацію для низки населених пунктів, особливо міст, можливі з прийняттям положень законопроекту «Про внесення змін до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» (№ 6403 від 21.04.2017 р.).

Отже, на цьому перехідному етапі від містобудівної діяльності до просторового планування поки що законодавчо не затверджено для ОТГ формування єдиних просторових планів територій. Натомість у чинному нормативному полі актуалізуються та затверджуються нові генеральні плани сіл, селищ, міст, які входять до ОТГ, схеми зонування та детальні плани територій, тобто окремі планувальні документи. Законом України «Про регулювання містобудівної діяльності» визначена можливість розроблення схеми планування території окремої частини району. Такою частиною може бути одна або декілька сільських (селищних, міських) рад, а також за певними територіальними ознаками і ОТГ. На місцевому рівні вже розроблено комплексні схеми планування території ОТГ (2017-2018 рр.): схема планування території Березівської ОТГ Сумської області, схема планування території Баранівської міської об'єднаної територіальної громади Житомирської області, а також схеми планування територій для Волочиської міської ОТГ Хмельницької області, Сатанівської селищної ОТГ Хмельницької області, Єрківської селищної ОТГ Черкаської області, Шишацької селищної ОТГ Полтавської області, Вакулівської сільської ОТГ Дніпропетровської області, Рукшинської сільської ОТГ Чернівецької області, Смолигівської сільської ОТГ Волинської області [26].

На удосконалення планувальної документації у 2018 р. було введено в дію нові Державні будівельні норми (ДБН) ДБН Б.1.1.-21:2017 «Склад та зміст схеми планування території, на якій реалізуються повноваження сільських, селищних, міських рад». Вони чітко регламентували питання розроблення та впровадження в практичну діяльність ОТГ документації з просторового планування (передусім схем планування їх території за межами населених пунктів), якраз з передачею земель сільськогосподарського призначення за межами ОТГ у комунальну власність [12], а також визначила, що

схеми планування території є першоосновами для розроблення системи стратегічних, прогнозних і програмних документів щодо здійснення планування і забудови територій. Це положення відображається у переліку графічних матеріалів схеми планування територій ОТГ, де окрім плану наявного використання території громади, суміщеного зі схемою наявних планувальних обмежень; проектного плану (основного креслення), суміщеного зі схемою проектних планувальних обмежень, подається і схема просторової реалізації стратегії розвитку громади.

Окрім стратегічних планів узгодження з містобудівельними документами, у ст. 5 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» було передбачено для програм розвитку таке: «Програми розвитку регіонів та населених пунктів, програми господарського, соціального та культурного розвитку повинні узгоджуватись з містобудівною документацією відповідного рівня» [17], однак без чіткого зобов'язання його дотримання для ОТГ. Це призводить до вибіркового виконання цієї норми на практиці. Окрім того, «Методичні рекомендації щодо формування і реалізації прогнозних та програмних документів соціально-економічного розвитку ОТГ» (наказ Мінрегіону № 75 від 30.03.2016) містять пропозиції щодо використання економіко-географічних і кадастрових карт для обґрунтування аналізу і визначення пріоритетних напрямів розвитку ОТГ [27].

У п. 8 розділу 2 «Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації» [28] міститься таке положення: «Під час підготовки проекту регіональної стратегії розвитку враховується містобудівна документація, що визначає планування територій на державному, регіональному та місцевому рівнях», хоча вже у п. 10 при визначенні елементів SWOT-аналізу регіонального розвитку рекомендується використовувати дані про наявність містобудівної документації на рівні регіону, а не на рівні ОТГ.

Розробляючи схеми планування території ОТГ, слід зважати на принцип «врахування державних і регіональних інтересів». Водночас Генеральна схема планування території України (затверджена Законом України у 2002 р.), схеми планування територій областей (затверджені пізніше. Наприклад: Схема планування території Львівської області – у 2009 р., Схема планування території Одеської області – у 2013 р., Схема планування території Закарпатської області – у 2013 р.) є дещо застарілими, не відображають ані сучасних демографічних і політико-економічних змін, ані екологічної складової, ані процесів формування ОТГ і тому потребують актуалізації.

Оновлені ДБН Б.1.1-13:2012 «Склад та зміст містобудівної документації на державному та регіональному рівнях», розроблені на заміну ДБН Б.1.1.-6:2007 та ДБН Б.1.1-11:2011 «Склад і зміст схем планування території Автономної Республіки Крим та областей України» (які передбачали, що схема планування території розробляється на розрахунковий період, що складає 20 років зі строку затвердження проекту), вже не містять положення щодо рекомендованого терміну розроблення

містобудівної документації зазначених рівнів, а також рекомендованих умов для оновлення містобудівної документації. Тому вважаємо, що слід законодавчо уточнити, які саме містобудівні документи вищого рівня слугуватимуть основою для узгодження розроблення й удосконалення наявної документації ОТГ (насамперед для схеми планування території ОТГ), а також уточнити й уніфікувати механізм узгодження таких документів на різних рівнях. Окрім того, найближчим часом очікується зміна функцій обласного та районного рівнів, тому, поки не має чіткого переліку повноважень, мають бути встановлені перехідні механізми з обмеженням дії в часі. Зазначимо, що і досі триває процес розроблення та актуалізації генеральних планів населених пунктів, що входять до ОТГ, розробляються детальні плани території, однак надто повільно ведеться робота над планами або ж схемами планування територій ОТГ. Покращення інституційного забезпечення просторового планування місцевого рівня можливе через залучення до розроблення документів громадських експертних рад і створення у складі виконавчого комітету ради ОТГ органу з питань містобудування та архітектури.

Висновки. Отже, сьогодні на місцевому рівні планування існує ще один планувальний документ: схема планування території ОТГ, яка погано узгоджується з іншими нормативно-правовими актами містобудування та землеустрою, що потребує уніфікації та остаточного затвердження нового переліку містобудівних документів або ж документів просторового планування місцевого рівня (відмова від поділу планування на містобудівне й землепорядне), модернізації інструментів просторового планування на місцевому рівні, стандартизованих підходів до їх розроблення та реалізації у вітчизняному законодавстві, враховуючи відповідні стандарти у практиці просторового планування територій держав ЄС. Сучасне просторове планування має базуватися на міжнародних принципах зі створення умов для комфортного життя людини, які містяться у Новій програмі розвитку міст (Хабігат, 2016 р.) і Хартії безперервного міського розвитку для впровадження інтегрованого просторового планування. Нагальною потребою є своєчасний перехід на інтегроване просторове планування (комплексне), яке сприятиме реалізації цілей сталого розвитку, усуненню проблем незгодженості містобудівних, землепорядних і стратегічних документів, підвищенню якості містобудівних планувальних рішень для забезпечення підвищення комфортності мешканців. Актуальним є розроблення концепції просторового розвитку України з чітко визначеними пріоритетами, повноваженнями та планувальними інструментами на кожному ієрархічному рівні, забезпечення просторової координації під час планування проектів співробітництва у транскордонному просторі. Щодо перспектив подальших досліджень, то комплексного вирішення для забезпечення просторового розвитку територій потребують питання удосконалення адміністративно-територіального устрою; підвищення дієздатності органів місцевого самоврядування; удосконалення механізму фінансування і належного

фінансового забезпечення програм розвитку ОТГ, розроблення механізму узгодження інтересів громади, влади й бізнесу.

Список використаних джерел

1. Дейнеко Л., Романюк І. Децентралізація як фактор розвитку місцевого самоврядування: понятійний аспект. *Управління інноваційним розвитком територій: матеріали наук. практ. конф. з міжнар. участю*. Дніпропетровськ: ДРІДУ НАДУ, 2015. С. 19-23.
2. Васильченко Г., Парасюк І., Єременко Н. *Планування розвитку територіальних громад: навч. посіб. для посадових осіб місцевого самоврядування*. К.: ВІ ЕН ЕЙ, 2015. 256 с.
3. Ткачук А. Розвиток громад напряму залежить від планування території. *Українформ*: сайт. 2018. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/2601100-rozvitok-gromad-napramu-zalezit-vid-planuvanna-teritorii-tkacuk.html>
4. Ущаповська О. Правові форми планування земель в умовах об'єднання територіальних громад в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 3. С. 68-73.
5. Сторонянська І.З., Максименко А.О. *Об'єднані територіальні громади Карпатського регіону: соціологічна оцінка*. Львів: ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М.І.Долішнього НАН України», 2018. 30 с.
6. Якимчук А.Ю. Просторове планування територій у системі державного управління. Децентралізація влади, проведення реформ в Україні. Сучасний стан та проблеми підготовки кадрів для об'єднаних територіальних громад: матеріали І Міжнар. наук. метод. конф. Рівне: Волин. обереги, 2017. С. 138-140.
7. Криштоф Т. Просторове планування та земельні ресурси територіальної громади. Від ренти до доданої вартості. *Інститут громадянського суспільства*: сайт. 2015. URL: https://www.csi.org.ua/wp-content/uploads/2015/05/%D0%9C%D0%BE%D0%B4%D1%83%D0%BB_4.pdf
8. Створення об'єднаних територіальних громад в Україні. Аналітична доповідь від громадськості у форматі Shadow Report. Київ, 2018. 45 с. *Лабораторія законодавчих ініціатив*: сайт. 2018. URL: <http://parliament.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/Detsentralizatsiya-v-Ukrai-ni-2014-2017-rr.pdf>
9. Про внесення змін до Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності»: проект Закону України від 21.04.2017 р. № 6403. *Законодавство України*: сайт. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61676
10. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: розпорядження Кабінету Міністрів України від 01.04.2014 р. № 333-р. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>
11. Про основи містобудування: Закон України від 16.08.1992 р. № 2780-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 52. Ст. 683.

12. ДБН Б.1.1-21:2017 «Склад та зміст схеми планування території, на якій реалізуються повноваження сільських, селищних, міських рад». *Державні будівельні норми України*: сайт. 2017. URL: https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/b_1_1_21_2017/1-1-0-1807
13. Основоположні принципи сталого просторового розвитку Європейського континенту. К., 2007. 41 с. URL: <https://rm.coe.int/168070018e>
14. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 5.02.2015 р. № 157-VIII. *Законодавство України*: сайт. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/157-19>
15. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень у сфері архітектурно-будівельного контролю та удосконалення містобудівного законодавства: Закон України від 9.04.2015 р. № 320-VIII. *Законодавство України*: сайт. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/320-19>
16. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення містобудівної діяльності: Закон України від 17.01.2017 р. № 1817-19. *Законодавство України*: сайт. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1817-19>
17. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17.02.2011 р. № 3038-17. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17>
18. Дорош А. Й. Нові підходи до територіального планування в Україні з врахуванням децентралізаційних процесів та досвіду Австрії. *Землеустрій, кадастр і моніторинг земель*. 2016. № 3. С. 78-85.
19. Асоціація міст України: сайт. 2019. URL: <https://www.auc.org.ua>
20. Про внесення змін до Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: постанова Кабінету Міністрів України від 20.12.2017 р. № 1089. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-2017-%D0%BF>
21. Нудельман В. Методи розрахунків, прогнозування, моделювання в містобудуванні. Варіанти містобудівних прогнозів, збалансованість розвитку населених пунктів і територій. *УкрНДДПрощивільсьбуд*: сайт. 2017. URL: <http://ukrcsb.com.ua/index.php/katalog-proektiv/cityplanning/326-metodi-rozrakhunkiv-prognozuvannya-modelyuvannya-v-mistobuduvanni-varianti-mistobudivnikh-prognoziv-zbalansovanist-rozvitku-naselenikh-punktiv-i-teritorij>
22. ДБН Б.2.2-12:2019 «Планування і забудова територій». *Державні будівельні норми України*: сайт. 2019. URL: https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/b_2_2_12/1-1-0-1802
23. Відсутність генеральних планів та зонінгу населених пунктів порушує їх майбутній розвиток, – Парцхаладзе. *Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства*: сайт. 18.10.2018 р. URL: <http://www.minregion.gov.ua/press/news/vidsutnist-generalnih-planiv-ta-zoningu-naselenih-punktiv-porushuyeh-maybutnij-rozvitok-partshaladze>
24. Stefanović N., Danilović Hristić N., Milijić S. The implementation model of planning rules in spatial plans. *Spatium*. 2015. No. 33. Pp. 62-68. URL: www.spatium.rs
25. Основи просторового планування і управління земельними ресурсами в ОТГ на Сумщині. *Ukrainian Future Initiative*: сайт. 22.03.2019 р. URL: <http://ufuti.pro/dynamics/311-osnovy-prostorovoho-planuvannya-i-upravlinnia-zemelnymy-resursamy-v-oth-na-sumshchyny.html>
26. Чижевський Д. Проект ДБН «Склад та зміст схеми планування території громади». *U-LEAD з Європою*: сайт. 2019. URL: http://rdpa.regionet.org.ua/images/3-11/Chyzhhevskiy-Shema_planuvannya.pdf
27. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо формування і реалізації прогнозних та програмних документів соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади: наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 30.03.2016 р. № 75. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0075858-16#n112>
28. Про затвердження Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації: наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31.03.2016 р. № 79. *Законодавство України*: сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0632-16>
29. ДБН Б1.1. 13:2012 «Склад та зміст містобудівної документації на державному та регіональному рівнях». *Державні будівельні норми України*: сайт. URL: <https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/1-1-0-1025>
30. Лев Парцхаладзе: Місцева влада має вводити «зелені лінії» в генплани населених пунктів. *Vector News*: сайт. 19.07.2019 р. URL: <https://www.vectornews.net/news/politics/126150-lev-parchaladze-msceva-vlada-maye-vvoditi-zeleni-lyni-v-genplani-naselenih-punktiv.html>
31. Криштоп Т., Рись Р., Кошелюк Л. Посібник з питань просторового планування для уповноважених органів містобудування та архітектури об'єднаних територіальних громад. 2018. 119 с. *Децентралізація*: сайт. URL: <https://storage.decentralization.gov.ua/uploads/library/file/347/1.pdf>

References

1. Deyneko, L., & Romanyuk, I. (2015). Detsentralizatsiya yak faktor rozvytku mistsevoho samovryaduvannya: ponyatiynyy aspekt [Decentralization as a factor of development of local self-government: conceptual aspect] In *Upravlinnya innovatsiynym rozvytkom terytoriy [Management of innovative development of territories]: Proceeding of the scientific-practical conference with international participation*. Dnipropetrovsk: DRIPA of NAPA (pp. 19-23). [in Ukrainian].
2. Vasylychenko, H., Parasyuk, I., & Yeremenko, N. (2015). Planuvannya rozvytku terytorial'nykh hromad [Planning the development of territorial communities]: Manual. Kyiv: VI EN EY. [in Ukrainian].
3. Tkachuk, A. (2018). Rozvytok hromad napryamu zalezhyt' vid planuvannya terytoriyi [The development of communities directly depends from the planning of the territory]. *Ukrinform*: Website. Retrieved from

<https://www.ukrinform.ua/rubric-regions/2601100-rozvitok-gromad-napramu-zalezit-vid-planuvanna-teritorii-tkacuk.html> [in Ukrainian].

4. Ushchapovska, O. (2018). Pravovi formy planuvannya zemel' v umovakh ob'yednannya terytorial'nykh hromad v Ukraini [Legal forms of land planning in terms of association of territorial communities in Ukraine]. *Pidpryyemnystvo, hospodarstvo i pravo – Entrepreneurship, economy and law*, 3, 68-73. [in Ukrainian].

5. Storonyanska, I. Z., & Maksymenko, A. O. (2018). Ob'yednani terytorial'ni hromady Karpats'koho rehionu: sotsiologichna otsinka [Amalgamated territorial communities of the Carpathian region: sociological assessment]. Lviv: Dolishniy Institute of Regional Research of NAS of Ukraine. [in Ukrainian].

6. Yakymchuk, A. Yu. (2017). Prostorove planuvannya terytoriy u systemi derzhavnoho upravlinnya [Spatial planning of territories in the system of public administration]. In *Detsentralizatsiya vlady, provedennya reform v Ukraini. Suchasnyy stan ta problemy pidhotovky kadriv dlya ob'yednanykh terytorial'nykh hromad [Decentralization of power, reforms in Ukraine. The current state and problems of training for the united territorial communities]*: Proceeding of the I Intern. scientific-method. Conference. Rivne: Volyn Charms (pp. 138-140). [in Ukrainian].

7. Kryshtof, T. (2015). Prostorove planuvannya ta zemel'ni resursy terytorial'noyi hromady. Vid renty do dodanoi vartosti [Spatial planning and land resources of the territorial community. From rent to value added]. *Civil Society Institute*: Website. Retrieved from https://www.csi.org.ua/wp-content/uploads/2015/05/%D0%9C%D0%BE%D0%B4%D1%83%D0%BB_4.pdf [in Ukrainian].

8. Stvorennya ob'yednanykh terytorial'nykh hromad v Ukraini [Creation of amalgamated territorial communities in Ukraine]. An analytical report from the public in the Shadow Report format (2018). Kyiv. *Legislative Initiatives Laboratory*: Website. Retrieved from <http://parlament.org.ua/wp-content/uploads/2018/04/Detsentralizatsiya-v-Ukrai-2014-2017-rr.pdf> [in Ukrainian].

9. Pro vnesennya zmin do Zakonu Ukrainy «Pro rehulyuvannya mistobudivnoyi diyal'nosti» [On Amendments to the Law of Ukraine «On Regulation of Urban Development»] (2017). Law of Ukraine, adopted on 2017, Apr 21, 6403. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61676 [in Ukrainian].

10. Pro skhvalennya Kontseptsiyi reformuvannya mistsevoho samovryaduvannya ta terytorial'noyi orhanizatsiyi vlady v Ukraini [On approval the concept of reforming local self-government and territorial organization of power in Ukraine] (2014). Order of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 2014, Apr 1, 333-r. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80> [in Ukrainian].

11. Pro osnovy mistobuduvannya [On the basics of urban development] (1992). Law of Ukraine, adopted on 1992, Aug 16, 2780-XII. *Vidomosti Verkhovnoyi Rady Ukrainy – Information of the Verkhovna Rada of Ukraine*. Art. 683. [in Ukrainian].

12. DBN B.1.1-21:2017 «Skhad ta zmist skhemy planuvannya terytoriyi, na yakiy realizuyut'sya povnovazhennya sil's'kykh, selyshchnykh, mis'kykh rad» [SBN B.1.1-21: 2017 «Composition and content of the scheme of planning the territory on which the powers of village, settlement, city councils are implemented»] (2017). *State building norms of Ukraine*: Website. Retrieved from https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/b_1_1_21_2017/1-1-0-1807 [in Ukrainian].

13. Osnovopolozhni pryntsypy staloho prostorovoho rozvytku Yevropeys'koho kontyentu. [Fundamental principles of the sustainable spatial development of the European continent] (2007). Kyiv. Retrieved from <https://rm.coe.int/168070018e> [in Ukrainian].

14. Pro dobrovil'ne ob'yednannya terytorial'nykh hromad [About voluntary association of territorial communities] (2015). Law of Ukraine, adopted on 2015, Feb 5, 157-VIII. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/157-19> [in Ukrainian].

15. Pro vnesennya zmin do deyakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo detsentralizatsiyi povnovazhen' u sferi arkhitekturno-budivel'noho kontrolyu ta udoskonalennya mistobudivnoho zakonodavstva [On amendments to certain legislative acts of Ukraine on decentralization of authorities in the field of architectural and construction control and improvement of urban development legislation] (2015). Law of Ukraine, adopted on 2015, Apr 9, 320-VIII. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/320-19> [in Ukrainian].

16. Pro vnesennya zmin do deyakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy shchodo udoskonalennya mistobudivnoyi diyal'nosti [On amending certain legislative acts of Ukraine concerning improvement of urban development activities] (2017). Law of Ukraine, adopted on 2017, Jan 17, 1817-19. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1817-19> [in Ukrainian].

17. Pro rehulyuvannya mistobudivnoyi diyal'nosti [On regulation of urban development activities] (2011). Law of Ukraine, adopted on 2011, Feb 17, 3038-17. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3038-17> [in Ukrainian].

18. Dorosh, A. Y. (2016). Novi pidkhody do terytorial'noho planuvannya v Ukraini z vrakhuvannyam detsentralizatsiynykh protsesiv ta dosvidu Avstriyi [New approaches to territorial planning in Ukraine taking into account the decentralization processes and experience of Austria]. *Zemleustriy, kadastr i monitorynh zemel' – Land system, inventory and land monitoring*, 3, 78-85. [in Ukrainian].

19. *Association of Ukrainian cities*: Website. (2019). Retrieved from <https://www.auc.org.ua> [in Ukrainian].

20. Pro vnesennya zmin do Derzhavnnoi stratehiyi rehional'noho rozvytku na period do 2020 roku [On amendments to the state strategy for regional development for the period up to 2020] (2017). Decree of the Cabinet of Ministers of Ukraine, adopted on 2017, Dec 20, 1089. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-2017-%D0%BF> [in Ukrainian].

21. Nudelman, V. (2017). Metody rozrakhunkiv, prohnozuvannya, modelyuvannya v mistobuduvanni. Varianty mistobudivnykh prohnoziv, zbalansovanist' rozvytku naselennykh punktiv i terytoriy [Methods of calculation, prognostication, modeling in urban development. Variants of urban development forecasts, balanced development of populated points and territories] [Methods of calculation,

forecasting, modeling in urban planning. Variants of city-planning forecasts, balance of development of settlements and territories]. *UkrNDIProtsivilsilbud*: Website. Retrieved from <http://ukrcsb.com.ua/index.php/katalog-proektiv/cityplanning/326-metodi-rozrakhunkiv-prognozuvannya-modelyuvannya-v-mistobuduvanni-varianti-mistobudivnikh-prognoziv-zbalansovanist-rozvitku-naselenikh-punktiv-i-teritorij> [in Ukrainian].

22. DBN B.2.2-12:2019 «Planuvannya i zabudova terytoriy» [SBN B.2.2-12: 2019 «Planning and building territories»] (2019). *State building norms of Ukraine*: Website. Retrieved from https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/b_2_2_12/1-1-0-1802 [in Ukrainian].

23. Vidsutnist' heneral'nykh planiv ta zoninhu naselenykh punktiv porushuye yikh maybutniy rozvytok, – Partskhaladze [The lack of general plans and zoning of settlements violates their future development, – Partskhaladze] (2018, Oct 18). *Ministry of Regional Development, Construction and Housing and Communal Services*: Website. Retrieved from <http://www.minregion.gov.ua/press/news/vidsutnist-generalnih-planiv-ta-zoningu-naselenih-punktiv-porushuyeyih-maybutniy-rozvitok-partshaladze> [in Ukrainian].

24. Stefanović, N., Danilović Hristić, N., & Milijić, S. (2015). The implementation model of planning rules in spatial plans. *Spatium*, 33, 62-68. Retrieved from www.spatium.rs

25. Osnovy prostorovoho planuvannya i upravlinnya zemel'nymy resursamy v OTH na Sumshchyni [Fundamentals of spatial planning and land management in ATG in Sumy region] (2019, Mar 22). *Ukrainian Future Initiative*: Website. Retrieved from <http://ufuti.pro/dynamics/311-osnovy-prostorovoho-planuvannya-i-upravlinnia-zemelnyemy-resursamy-v-oth-na-sumshchyny.html> [in Ukrainian].

26. Chyzhevskyy, D. (2018). Proekt DBN «Skład ta zmist skhemy planuvannya terytoriyi hromady» [The DBN project «Composition and contents of the community planning scheme»]. *U-LEAD with Europe*: Website. Retrieved from http://rdpa.regionet.org.ua/images/3-11/Chyzhevskiy-Shema_planuvannya.pdf [in Ukrainian].

27. Pro zatverdzhennya Metodychnykh rekomendatsiy shchodo formuvannya i realizatsiyi prohnoznykh ta prohramnykh dokumentiv sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku ob'yednanoyi terytorial'noyi hromady [On approval of Methodical recommendations on the formation and

implementation of forecast and program documents of the socio-economic development of a unified territorial community] (2016). Order of the Ministry of Regional Development, Construction and Housing and Communal Services of Ukraine, adopted on 2016, March 30, 75. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0075858-16#n112> [in Ukrainian].

28. Pro zatverdzhennya Metodyky rozoblennya, provedennya monitorynhu ta otsinky rezul'tatyvnosti realizatsiyi rehional'nykh stratehiy rozvytku ta planiv zakhodiv z yikh realizatsiyi [On approval of the Methodology for the development, monitoring and evaluation of the effectiveness of implementation of regional development strategies and action plans for their implementation] (2016). Order of the Ministry of Regional Development, Construction and Housing and Communal Services of Ukraine, adopted on 2016, March 31, 79. *Legislation of Ukraine*: Website. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0632-16> [in Ukrainian].

29. DBN B1.1. 13:2012 «Skład ta zmist mistobudivnoyi dokumentatsiyi na derzhavnomu ta rehional'nomu rivnyakh» [SBN B1.1. 13:2012 «Composition and content of urban planning documentation at the state and regional levels»] (2012). *State building norms of Ukraine*. Website. Retrieved from <https://dbn.co.ua/load/normativy/dbn/1-1-0-1025> [in Ukrainian].

30. Lev Partskhaladze: Mistseva vlada maye vvodyty «zeleni liniyi» v henplany naselenykh punktiv [Lev Partskhaladze: Local authorities should introduce «green lines» in the general plans of settlements] (2019). *Vector News*: Website. Retrieved from <https://www.vectornews.net/news/politics/126150-lev-parchaladze-msceva-vlada-maye-vvoditi-zelen-lnyi-v-genplani-naselenih-pointv.html> [in Ukrainian].

31. Kryshchop, T., Rys', R., & Koshelyuk, L. (2018). Posibnyk z pytan' prostorovoho planuvannya dlya upovnovazhenykh orhaniv mistobuduvannya ta arkhitektury ob'yednanykh terytorial'nykh hromad [Spatial planning manual for authorized urban planning and architecture of amalgated territorial communities]. *Decentralization*: Website. Retrieved from <https://storage.decentralization.gov.ua/uploads/library/file/347/1.pdf> [in Ukrainian].

Надійшло 18.06.2019 р.¹

¹ Підготовлено за результатами досліджень авторів у межах виконання проекту «Механізми адміністративно-фінансової децентралізації: оцінка ефективності, напрями удосконалення» за бюджетною програмою «Підтримка розвитку пріоритетних напрямів наукових досліджень» (КПКВК 6541230).